

**Dr. Öğr. Üyesi Işık Aslı Han**

# **ALACAĞIN DEVRİNİN BORÇLUNUN HUKUKİ DURUMUNA ETKİSİ**

## İÇİNDEKİLER

|                                             |     |
|---------------------------------------------|-----|
| TEŞEKKÜR / ACKNOWLEDGEMENTS.....            | V   |
| KISALTMALAR.....                            | XXV |
| GİRİŞ.....                                  | 1   |
| I. KONUNUN TAKDİMİ VE ÇALIŞMANIN AMACI..... | 1   |
| II. METODOLOJİ.....                         | 3   |
| III. İZLENEN PLAN.....                      | 3   |

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### §1. ALACAĞIN DEVRİNİN KURAMSAL YAPISINA GENEL BAKIŞ

|                                                                                                                                                    |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| I. ALACAĞIN DEVRİ KURUMUNA KISA BİR TARİHSEL<br>BAKIŞ: DEVREDİLEMEZLİK PARADİGMASINDAN<br>DEVİR BİLDİRİMİ İLE BORÇLUNUN KORUNMASI<br>KURALINA..... | 5  |
| II. ALACAĞIN DEVRİNİN TEORİK YAPISI .....                                                                                                          | 12 |
| A. TASARRUF İŞLEMİ OLARAK ALACAĞIN DEVRİ<br>(CESSIO).....                                                                                          | 12 |
| 1. Alacağın Devrinin Tasarruf İşlemi Niteliğinde Bir<br>Sözleşme Olması .....                                                                      | 12 |
| 2. Alacağın Devri Sözleşmesinin Tasarruf İşlemi<br>Niteliğine İlişkin Bazı Özel Hususlar.....                                                      | 14 |
| a. Devir konusu alacağın belirlenebilir olması.....                                                                                                | 14 |
| i. Doğmuş ve doğacak (müstakbel) alacakların<br>devrinin mümkün olması.....                                                                        | 14 |

|                                                                                                                                                     |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ii. Müstakbel alacağın devrinin hüküm ifade ettiği anı ve tasarruf işlemlerinde zamansal öncelik ilkesinin uygulanması.....                         | 19 |
| iii. Özel olarak toptan devirde devrin geçerliliği ve borçlu tarafından geçersizliğin ileri sürülmesi...                                            | 22 |
| b. Alacağın devri sözleşmesinin şekli ve şeklin kapsamı ..                                                                                          | 29 |
| c. Alacağın devrinin geçerlilik şartı olarak devredenin tasarruf yetkisi .....                                                                      | 34 |
| d. Birlikte alacaklılık ve birlikte borçluluk durumlarının etkisi.....                                                                              | 36 |
| 3. İradî Devir Yerine Geçen Mahkeme Kararı veya Bir Kanun Hükmü Gereği Alacağın Devri.....                                                          | 37 |
| B. BORÇLANDIRICI İŞLEM OLARAK ALACAĞIN DEVRİ VAADİ (PACTUM DE CEDENDO) .....                                                                        | 39 |
| 1. Alacağın Devri Vaadinin Kurulması ve Şekli .....                                                                                                 | 39 |
| 2. Devir Vaadi ve Devir Sözleşmesinin <i>Uno Actu</i> Gerçekleşmesinin Etkisi ve Devrin Amacı Açısından Alacak Devrinin Bazı Özel Görünümleri ..... | 40 |
| a. İfa yerine devir veya ifa uğruna devir amacıyla alacağın devri.....                                                                              | 41 |
| b. Teminat amacıyla devir .....                                                                                                                     | 42 |
| c. Tahsil amacıyla devir .....                                                                                                                      | 46 |
| d. Alacakların menkul kıymetleştirme amacıyla devri.....                                                                                            | 47 |
| 3. Alacağın Devri Vaadi Kapsamında Devredenin Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü .....                                                                | 48 |
| a. Kaynağı ve kapsamı.....                                                                                                                          | 48 |
| b. Bilgi ve belge verme yükümlülüğünün ihlalinin sonuçları .....                                                                                    | 50 |
| C. ALACAĞIN DEVRİNİN HUKUKİ SEBEP İLE İLİŞKİSİ VE BU BAĞLANTININ BORÇLUYA ETKİSİ .....                                                              | 50 |
| 1. Öğretideki Tartışmalar ve Çalışmada Benimsenen Görüş.                                                                                            | 50 |
| 2. Devir Sözleşmesinde Devrin Amacına Yer Verilmesinin Etkisi .....                                                                                 | 58 |

|                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------|----|
| III. ALACAĞIN DEVRİNİN BENZER KURUMLARLA<br>TEORİK SINIRI..... | 59 |
| A. ZAYIFLATILMIŞ DEVİR.....                                    | 59 |
| B. SÖZLEŞMENİN DEVRİ.....                                      | 62 |
| C. HAVALE .....                                                | 62 |
| D. ÜÇÜNCÜ KİŞİYE ALACAĞI TAHSİL YETKİSİ<br>VERİLMESİ.....      | 63 |
| 1. Devreden Adına Tahsil İçin Yetki Verilmesi .....            | 63 |
| 2. Devreden Hesabına Tahsil Amacıyla Alacağın Devri .....      | 64 |
| 3. Alacağı Kendi Adına Talep Yetkisi Verilmesi.....            | 64 |
| E. YENİLEME.....                                               | 66 |
| F. İCRA HUKUKUNDA ALACAKLARIN ÖDEME<br>YERİNE DEVRİ .....      | 66 |

## İKİNCİ BÖLÜM

### §2. ALACAĞIN DEVRİNİN ALACAK HAKKININ KAPSAMINA ETKİSİ

|                                                                                                                                                 |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| I. TEMEL PRENSİP OLARAK ALACAĞIN İÇERİĞİNİN<br>DEĞİŞMEYECEĞİ İLKESİ VE DEVRİN KAPSAMI İLE<br>İLİŞKİSİ.....                                      | 69 |
| II. ALACAĞIN DEVRALANA GEÇMESİ.....                                                                                                             | 71 |
| A. ALACAK HAKKININ DEVRALANIN<br>MALVARLIĞINA GEÇİŞ ANI.....                                                                                    | 71 |
| B. MADDİ HUKUK KURALLARININ ALACAKLININ<br>KİMLİĞİNE İLİŞKİN HUSUSLARA SONUÇ<br>BAĞLADIĞI HALLERDE DEVRİN BORÇLUNUN<br>İFA TARZINA ETKİSİ ..... | 72 |
| III. ALACAĞA BAĞLI HAKLARIN VE ÖNCELİK<br>HAKLARININ DEVRALANA GEÇMESİ .....                                                                    | 73 |
| A. DEVRALANA İNTİKAL EDEN ALACAĞA BAĞLI<br>(FER'İ) HAKLAR .....                                                                                 | 73 |

|                                                                                                                                  |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Alacağın Kapsamını Genişleten Bağlı Haklar .....                                                                              | 75 |
| a. Faiz alacağı .....                                                                                                            | 75 |
| b. Ceza koşulu .....                                                                                                             | 76 |
| c. Götürü tazminat alacağı anlaşması .....                                                                                       | 77 |
| 2. Alacağı Teminat Altına Alan Bağlı Haklar .....                                                                                | 78 |
| 3. Tescili Gerekli Kanuni İpotek Hakları ve Özel Olarak<br>Yapı Alacaklısı İpoteği .....                                         | 80 |
| 4. Bağımsız Nitelikteki Teminatların Durumu .....                                                                                | 81 |
| 5. Borca Aykırılığın Sonucu Olarak Olumlu Zararın<br>Tazmini, İfaya Eklenen Sözleşme Cezası ve Aşkın<br>Zararın Tazmini .....    | 83 |
| 6. Dava ve Takip Sürecine İlişkin Yargılama Giderleri ve<br>Masrafları Talep Etme Hakkı .....                                    | 85 |
| 7. Devri Tartışmalı ya da Özellik Arz Eden Bağlı Haklar .....                                                                    | 85 |
| a. Hapis hakkı .....                                                                                                             | 86 |
| b. Ticari işlemlerde teslimsiz taşınır rehni .....                                                                               | 87 |
| c. Mülkiyeti saklı tutma anlaşması .....                                                                                         | 88 |
| B. ALACAKLININ ŞAHSINA BAĞLI OLMAYAN<br>ÖNCELİK HAKLARININ DEVRALANA İNTİKALİ .....                                              | 89 |
| 1. Usul Hukukundan Doğan Öncelik Hakları ve İmtiyazlar ..                                                                        | 89 |
| 2. Hakkın İleri Sürülmesini Kuvvetlendiren İmtiyazlar .....                                                                      | 91 |
| 3. Usul Hukuku Anlaşmaları .....                                                                                                 | 91 |
| C. ALACAĞIN KISMEN DEVRİ HALİNDE<br>ALACAĞI BAĞLI HAKLARDAN VE ÖNCELİK<br>HAKLARINDAN BİRDEN FAZLA KİŞİNİN<br>YARARLANMASI ..... | 93 |
| IV. YENİLİK DOĞURAN HAKLARIN DEVRALANA<br>GEÇMESİ .....                                                                          | 94 |
| A. ALACAĞA BAĞLI YENİLİK DOĞURAN<br>HAKLARIN DEVRALANA GEÇMESİ .....                                                             | 94 |
| B. SÖZLEŞMEYE BAĞLI YENİLİK DOĞURAN<br>HAKLARIN DURUMU .....                                                                     | 96 |

|                                                                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Öğretideki Tartışmalara Genel Bakış .....                                                                             | 96  |
| 2. Görüşümüz.....                                                                                                        | 102 |
| a. Sözleşmeye bağlı yenilik doğuran hakların devredene ait olması .....                                                  | 102 |
| b. Devralanın alacağın içeriğinin değişmesi veya alacağın sona ermesi riskine karşı sözleşmesel düzlemde korunması ..... | 103 |

### ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

## §3. BORÇLUNUN KORUNMASI İLKESİ IŞIĞINDA ALACAĞIN DEVRİNİN BORÇLUNUN HUKUKİ DURUMUNA ETKİSİNE İLİŞKİN GENEL KURALLAR (TBK M. 186–188)

|                                                                                                                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| I. TEMEL PRENSİP OLARAK ALACAĞIN DEVRİNİN<br>BORÇLUNUN HUKUKİ DURUMUNUN<br>KÖTÜLEŞTİREMEMESİ İLKESİ IŞIĞINDA TBK M.<br>186-188 HÜKÜMLERİNİN HUKUKİ VE EKONOMİK<br>ANALİZİ ..... | 105 |
| II. BORÇLUNUN SAVUNMALARINA İLİŞKİN GENEL<br>KURAL OLARAK TBK M. 188 .....                                                                                                      | 108 |
| A. GENEL OLARAK.....                                                                                                                                                            | 108 |
| B. DEVRALANA KARŞI İLERİ SÜRÜLEBİLECEK<br>SAVUNMALARA GENEL BAKIŞ .....                                                                                                         | 109 |
| C. TBK M. 188/1 HÜKMÜNÜN DÜZELTİCİ<br>YORUM İLE UYGULANMASI: BORÇLUNUN<br>DEVİRİ ÖĞRENDİĞİ ANDA HUKUKİ TEMELİ<br>BULUNAN SAVUNMALARINI DEVRALANA İLERİ<br>SÜRÜLEBİLMESİ .....   | 111 |
| 1. Sorunun Ortaya Konması.....                                                                                                                                                  | 111 |
| 2. Karşılaştırmalı Hukukta Aynı Kuralın İfade Ediliş<br>Tarzına İlişkin Örnekler .....                                                                                          | 113 |

|                                                                                                                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| a. Hukukun uyumlaştırılmasına ilişkin metinlerde .....                                                                                                                 | 113 |
| b. Alman Hukukunda (BGB § 404).....                                                                                                                                    | 114 |
| 3. Sorunun Düzeltici Yorum ile Aşılması.....                                                                                                                           | 115 |
| D. TBK M. 188/2 KAPSAMINDA TAKAS HAKKININ KULLANILMASI .....                                                                                                           | 116 |
| 1. Takas Hakkının Fonksiyonu ve Alacağın Devri Bakımından Görünümü.....                                                                                                | 116 |
| 2. Takas Hakkının Kapsamının Genişlemesi .....                                                                                                                         | 117 |
| a. Devredene karşı sahip olunan takas hakkının devralana karşı kullanılması .....                                                                                      | 117 |
| b. TBK m. 188/2 hükmünün amaca uygun sınırlanmasına yönelik tartışmalar .....                                                                                          | 119 |
| i. Devir bildiriminde bulunulmasının devir tarihinden sonra doğan alacağın takas edilmesini engelleyip engellemeyeceği meselesi.                                       | 119 |
| ii. Müstakbel alacağın devrinde alacak doğmadan önce devrin öğrenilmesinin takas hakkının kullanılmasını engelleyip engellemeyeceği meselesi .....                     | 121 |
| 3. Borçlu veya Devralan Alacaklı Hakkında İflas Kararı Verilmesi ya da Konkordato Mühleti Verilmesi Halinde Takas ile Borcun Sona Ermesine İlişkin Özel Koşullar ..... | 122 |
| a. Alacağın devrinin iflas kararından önce gerçekleşmesi.....                                                                                                          | 122 |
| b. Alacağın devrinin iflas masasını zarara uğratmak için yapılması.....                                                                                                | 122 |
| 4. Takas Hakkının Kullanılması Bakımından TBK m. 188/2 Hükmünün Doğrudan ve TBK m. 186 Hükmünün Kıyasen Uygulama Alanları Arasındaki Sınırın Çizilmesi .....           | 124 |
| E. ALACAĞIN DEVRİNİN KANUN GEREĞİ VEYA MAHKEME KARARI İLE GERÇEKLEŞMESİNİN BORÇLUNUN SAVUNMALARINA ETKİSİ.....                                                         | 125 |

|                                                                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| F. MÜSTAKBEL ALACAKLARIN DEVRİ HALİNDE BORÇLUNUN SAVUNMALARI .....                                                                                    | 126 |
| 1. Öne Alınmış Tasarruf İşlemi Olarak Müstakbel Alacakların Devri.....                                                                                | 126 |
| 2. Borçlunun Savunmalarına Etkisi.....                                                                                                                | 126 |
| a. Müstakbel alacağın kimin malvarlığında doğduğu tartışması bağlamında ileri sürülen görüşler çerçevesinde borçlunun savunmaları .....               | 126 |
| b. Alacak doğmadan önce devreden ve borçlunun hakkın içeriğini değiştirecek tasarruflarının geçerliliğine ilişkin tartışma.....                       | 129 |
| G. ZİNCİRLEME DEVİRLERDE BİRBİRİNİ TAKİP EDEN ALACAKLILARLA YAPILAN MÜNFERİT ANLAŞMALARIN İLERİ SÜRÜLMESİ.....                                        | 132 |
| III. İYİNİYETLİ BORÇLUNUN DEVREDEN İLE YAPTIĞI HUKUKİ İŞLEMLER BAKIMINDAN KORUNMASI .....                                                             | 134 |
| A. TBK M. 186 UYARINCA BORÇLUNUN İYİNİYETLE DEVREDENE İFADA BULUNARAK BORÇTAN KURTULMASI.....                                                         | 134 |
| 1. TBK m. 186'nın Doğrudan Uygulama Alanı: Geçerli Bir Devrin Varlığına Rağmen Borçlunun Devredene İyiniyetle İfade Bulunarak Borçtan Kurtulması..... | 134 |
| a. TBK m. 186'nın borçtan kurtarıcı etkisi hakkında öğretideki görüşlerin değerlendirilmesi.....                                                      | 135 |
| b. Borçlunun borçtan kurtulmasının devreden ve devralan arasındaki ilişkiye etkisi .....                                                              | 136 |
| 2. Ön Koşul Olarak Borçlunun İyiniyetli Olması ve Devir Bildiriminin Borçlunun İyiniyetli Sayılması Etkisi .....                                      | 138 |
| a. TBK m. 186 bağlamında borçlunun iyiniyetli olması                                                                                                  | 138 |
| b. Devir bildirimi ve alacağın devri hukukundaki rolü..                                                                                               | 139 |
| c. Devir bildiriminin borçlunun iyiniyeti üzerindeki etkisi .....                                                                                     | 142 |

|                                                                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 3. TBK m. 186 ve TBK m. 188 Arasındaki Bağlantı.....                                                                                                    | 145 |
| a. Devir bildiriminin borçlunun devri öğrenme<br>anına etkisi bakımından .....                                                                          | 145 |
| b. Uygulama alanları bakımından.....                                                                                                                    | 146 |
| 4. Zincirleme devirler ve çoklu devirler bakımından<br>uygulama alanı .....                                                                             | 148 |
| a. Öğretideki görüşler .....                                                                                                                            | 148 |
| b. Karşılaştırmalı hukuk ışığında çoklu devir<br>bakımından kanundaki örtülü boşluğun<br>doldurulması ve tercihe şayan devralanın<br>belirlenmesi ..... | 150 |
| i. BGB § 408'de benimsenen çözüm .....                                                                                                                  | 150 |
| ii. Hukukun uyumlaştırılması metinlerinde<br>benimsenen çözümler.....                                                                                   | 152 |
| iii. Görüşümüz.....                                                                                                                                     | 154 |
| 5. TBK m. 186'nın Alacağın Devrinin Koşula<br>Bağlandığı Hallerde Kıyasen Uygulanması.....                                                              | 155 |
| B. TBK M. 186'NİN DİĞER SONA ERME SEBEPLERİ<br>VE ALACAK HAKKINI ETKİLEYEN HUKUKİ<br>İŞLEMLER YAPILMASI HALİNDE KİYASEN<br>UYGULANABİLİRLİĞİ .....      | 156 |
| 1. Hukuki Sorunun Tespiti .....                                                                                                                         | 156 |
| 2. BGB § 407'de Benimsenen Çözüm .....                                                                                                                  | 156 |
| a. Kural: Borcun ifasına ek olarak borçlu lehine<br>yapılan hukuki işlemlerin geçerli sayılması .....                                                   | 156 |
| <b>b. Exkurs:</b> Alman hukuku ile Türk ve İsviçre<br>hukukları arasındaki sistem farkı nedeniyle<br>borçlunun devri öğrenmesinin kritik kabul edilmesi | 159 |
| 3. Borcun Sona Erme Sebepleri ve Alacaklı ile Yapılan<br>İşlemler Bakımından TBK m. 186'nın Kıyasen<br>Uygulanabilirliği.....                           | 160 |
| a. Öğretideki Görüşler.....                                                                                                                             | 160 |
| b. Görüşümüz.....                                                                                                                                       | 161 |

|                                                                                                                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| c. Devreden borçlu devri öğrenmeden önce kendi adına yaptığı işlemler bakımından TBK m. 186'nın uygulanması ve özellikle sessiz devirler bakımından borçlunun durumu ..... | 162 |
| i. Devreden ve borçlu arasındaki ilişki.....                                                                                                                               | 162 |
| ii. Devreden ve devralan arasındaki iç ilişki.....                                                                                                                         | 164 |
| C. ALACAĞIN DEVRİ SÖZLEŞMESİNİN GEÇERSİZ OLMASINA RAĞMEN BORÇLUNUN DEVREDENİN DEVİR BİLDİRİMİNE UYARAK İFADA BULUNMASI SONUCUNDA BORÇTAN KURTULMASI.....                   | 166 |
| 1. Sorunun Ortaya Konması.....                                                                                                                                             | 166 |
| 2. Alman Hukukunda BGB § 409 ile Getirilen Çözüm .....                                                                                                                     | 167 |
| 3. Hukukun Uyumlaştırılması Çalışmalarında Benimsenen Çözümler.....                                                                                                        | 169 |
| 4. Türk ve İsviçre Hukuklarında Boşluğun Doldurulması... ..                                                                                                                | 169 |
| a. Borçlunun devrin geçersizliğini bilmemesi halinde ..                                                                                                                    | 170 |
| i. Öğretideki görüşler .....                                                                                                                                               | 170 |
| ii. Görüşümüz.....                                                                                                                                                         | 171 |
| b. Borçlunun devrin geçersizliğini bilmesi halinde .....                                                                                                                   | 172 |
| D. KIYASEN UYGULAMAYA ALTERNATİF OLARAK TBK M. 186 İÇİN REVİZYON ÖNERİSİ.....                                                                                              | 173 |
| IV. DEVRİN GEÇERLİLİĞİNİN UYUŞMAZLIK KONUSU OLMASI HALİNDE BORÇLUNUN TEVDİ İLE BORÇTAN KURTULMA İMKÂNI.....                                                                | 174 |
| A. TBK M. 187/1 KAPSAMINDA BORÇLUNUN TEVDİ İLE BORÇTAN KURTULMA HAKKI .....                                                                                                | 175 |
| 1. Tevdi İmkânına Başvurulmasının Şartları ve Tevdi Usulü.....                                                                                                             | 176 |
| 2. TBK m. 111'deki Diğer İmkânların Kullanılabilirliği.....                                                                                                                | 178 |
| B. TBK M. 187/3 KAPSAMINDA BORÇLUNUN TEVDİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ .....                                                                                                               | 179 |

|                                                                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| C. ALACAĞIN DEVRALANA ÖDENMEMESİ İÇİN İHTİYATİ TEDBİR KARARI (ÖDEME YASAĞI KARARI) VERİLEBİLİR Mİ?.....             | 180 |
| V. DEVRE BENZER BİR DURUM OLARAK ALACAĞIN REHNİ HALİNDE REHİN HAKKI SAHİBİ KARŞISINDA BORÇLUNUN HUKUKİ DURUMU.....  | 183 |
| VI. BORÇLUNUN SAVUNMA İLERİ SÜREREK İFADAN KAÇINMASININ DEVREDENİN KANUNİ GARANTİ YÜKÜMLÜLÜĞÜNE ETKİSİ.....         | 185 |
| A. KANUNDAN DOĞAN GARANTİ YÜKÜMLÜLÜĞÜNE GENEL BAKIŞ.....                                                            | 185 |
| B. BORÇLUNUN SAVUNMA İLERİ SÜREREK BORCU İFADAN KAÇINMASI HALİNDE DEVREDENİN KANUNDAN DOĞAN GARANTİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ.... | 188 |

#### **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **§4. BORÇLUNUN TEMEL İLİŞKİDEN VE ALACAKLININ ŞAHSINDAN DOĞAN SAVUNMALARI**

|                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| I. BORÇLUNUN MADDİ HUKUKTAN DOĞAN SAVUNMALARI.....                                                      | 191 |
| A. BORÇLUNUN İLERİ SÜREBİLECEĞİ SAVUNMALARIN DOĞDUĞU HUKUK İLİŞKİLERİN TÜRLERİ .....                    | 191 |
| B. BORÇLUNUN MADDİ HUKUKTAN KAYNAKLANAN GENİŞ ANLAMDA SAVUNMALARI                                       | 193 |
| 1. İtiraz ve Def'i Kavramları.....                                                                      | 193 |
| 2. Bir Yenilik Doğuran Hakkın Kullanılmasının Yarattığı Sonuç .....                                     | 195 |
| C. BORÇLUNUN SAHİP OLDUĞU SAVUNMAYI İLERİ SÜRMEKTEN FERAGAT ETMESİNİN ALACAĞI DEVRALANLARA ETKİSİ ..... | 197 |

|                                                                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Feragatin Niteliği.....                                                                                                 | 197 |
| 2. Devredene Karşı Yapılan Feragatin Devralan Lehine Etki Doğurması.....                                                   | 198 |
| 3. Feragatin Etkisi Bakımından Tartışmalı Haller .....                                                                     | 200 |
| a. Takastan feragatin etkisi.....                                                                                          | 200 |
| <b>b. <i>Exkurs</i>:</b> Benzer tartışmalara konu olan bir tadil anlaşması olarak vadeyi tecil anlaşmasının etkisi .....   | 201 |
| D. BORÇLUNUN İLERİ SÜREBİLECEĞİ DEF'İLER.....                                                                              | 202 |
| 1. Borçluya Bir Kanun Hükmü Tarafından İfadan Kaçınma Hakkı Tanınması .....                                                | 202 |
| 2. Bazı Özel Durumların İncelenmesi .....                                                                                  | 203 |
| a. TMSF'ye devredilerek fon alacağı niteliği kazanan alacaklar bakımından zamanaşımı def'i .....                           | 203 |
| b. Arsa payı inşaat sözleşmelerinde Yargıtay'ın yaklaşımı ve borçlunun korunması ilkesinin amacını aşan uygulamalar .....  | 204 |
| E. BORÇLUNUN ALACAĞIN İÇERİĞİNİ DEĞİŞTİREBİLECEK VEYA ALACAĞI SONA ERDİREBİLECEK BİR YENİLİK DOĞURAN HAKKI KULLANMASI..... | 206 |
| 1. Borçlunun Yenilik Doğuran Haklarını Devirden Sonra Kullanması ve TBK m. 188 ile İlişkisi.....                           | 206 |
| 2. Borçlunun Sözleşmeden Doğan Yenilik Doğuran Haklarını Kullanılmasında Muhatabı .....                                    | 208 |
| 3. Borçlunun Sahip Olduğu Yenilik Doğuran Hakkını Kullanmasının Etkisi.....                                                | 209 |
| F. BORÇLUNUN İLERİ SÜREBİLECEĞİ İTİRAZLAR .....                                                                            | 210 |
| 1. Borcun Geçerli Olarak Doğmadığına, Hüküm İfade Etmediğine veya Hükümden Düştüğüne İlişkin İtirazlar .....               | 210 |
| 2. Borcun Sona Erdiğine İlişkin İtirazlar .....                                                                            | 211 |
| a. Borcun sona erme sebeplerinin ileri sürülmesi .....                                                                     | 211 |

- b. TBK m. 188 ve TBK m. 186 ilişkisi bağlamında devir anı ile borçlunun alacağın devrini öğrendiği an arasında devreden nezdinde borcun sona ermesi. 212

## II. BORÇLUNUN SAVUNMALARININ SINIRLANMASI:

TBK M. 19/2 VE TBK M. 183/2..... 212

### A. YAZILI BORÇ TANIMASINA GÜVENEREK

ALACAĞI DEVRALAN KİŞİYE KARŞI ALACAĞIN

GEÇERLİ OLARAK DOĞMADIĞININ İLERİ

SÜRÜLEMEMESİ (TBK M. 19/2) ..... 212

1. Alacağın Muvazaalı Olduğu Savunmasının İleri Sürülememesi Kuralı ..... 212
2. Muvazaalı Alacağın Devri Halinde Sebepsiz Zenginleşme Def'inin İleri Sürülememesi..... 214
3. TBK m. 19/2'nin Beyaza İmza Halinde Kıyasen Uygulanması..... 215
4. İfade Bulunan Borçlunun Muvazaalı Alacağı Devredene Karşı Sahip Olduğu Hukuki İmkânlar ..... 216

### B. SÖZLEŞMESEL DEVİR ENGELİNİN YAZILI

OLMAMASINA GÜVENEREK ALACAĞI

DEVRALAN KİŞİYE KARŞI DEVİR ENGELİ

ANLAŞMASININ İLERİ SÜRÜLEMEMESİ (TBK M. 183/2) ..... 216

1. Sözleşmesel Devir Engelinin Bulunmadığına Olan Güvenin Korunmasına İlişkin Temel Kural ..... 216
2. Zincirleme Devirlerde Sonraki Devralanların Korunması Bakımından TBK m. 183/2'nin Uygulanabilirliği..... 218
3. Zincirleme Devirlerde Sonraki Alacaklılarla Yapılan Devir Yasağı Anlaşmalarının İleri Sürülmesi Bakımından TBK m. 183/2'nin Kıyasen Uygulanabilirliği..... 220
  - a. Devreden ve devralan arasında yapılan devir yasağı anlaşması ..... 220
  - b. Borçlu ve devralan arasındaki devir yasağı anlaşması 221

|                                                                                                                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| C. YARATILAN HUKUKİ GÖRÜNÜŞE GÜVEN<br>İLKESİNİN TEMEL İLİŞKİDEKİ DİĞER YAN<br>ANLAŞMALARDAN DOĞAN SAVUNMALAR<br>BAKIMINDAN UYGULANABİLİRLİĞİ .....                              | 222 |
| III. USUL HUKUKUNDAN DOĞAN SAVUNMALAR .....                                                                                                                                     | 223 |
| A. TBK M. 188’İN USUL HUKUKUNDAN DOĞAN<br>SAVUNMALARA UYGULANABİLİRLİĞİ<br>TARTIŞMASI.....                                                                                      | 223 |
| B. DERDEST DAVA VEYA İCRA TAKİBİ SIRASINDA<br>ALACAĞIN DEVREDİLMESİ .....                                                                                                       | 225 |
| 1. Dava Devam Ederken Alacağın Devredilmesi.....                                                                                                                                | 225 |
| 2. İcra Takibi Başlatıldıktan Sonra Alacağın Devredilmesi .                                                                                                                     | 227 |
| IV. KAMBIYO SENETLERİNDEN DOĞAN<br>SAVUNMALARDA ALACAĞIN DEVRİ<br>HÜKÜMLERİNE DÖNÜŞ: SAVUNMALARIN<br>SINIRLANMASI KURALINA HUKUK POLİTİKASI<br>GEREĞİ GETİRİLEN İSTİSNALAR..... | 228 |
| A. ALACAĞIN İFASI İÇİN KAMBIYO SENEDİ<br>DÜZENLENMESİ.....                                                                                                                      | 228 |
| 1. Temel İlişkideki Alacağa İstinaden Soyut Borç Senedi<br>Düzenlenmesinin Asıl Alacak Üzerindeki Etkisi .....                                                                  | 228 |
| 2. Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Savunmaların<br>Sınırlanmasına Genel Bakış.....                                                                                               | 229 |
| B. TÜKETİCİ İŞLEMLERİNDE TÜKETİCİ<br>TARAFINDAN KAMBIYO SENEDİ<br>DÜZENLENMESİ HALİNDE BORÇLUNUN<br>SAVUNMALARI.....                                                            | 230 |
| C. ALACAĞIN FAKTORİNG ŞİRKETİNE DEVRİ<br>HALİNDE BORÇLUNUN SAVUNMALARI.....                                                                                                     | 232 |
| 1. Alacağın Devrinin Faktoring Sözleşmesi Kapsamında<br>Gerçekleşmesi .....                                                                                                     | 232 |
| 2. Alacağın Doğduğu Temel İlişkinin Varlığının ve<br>Miktarının Tevsik Edilmesi Koşulu ve Borçlunun<br>Savunmalarına Etkisi .....                                               | 234 |

- a. Fatura veya benzeri belge ibrazı koşulunun alacağın devrine ve borçlunun savunmalarına etkisi. 236
  - i. Alacakların devri halinde temel ilişkinin varlığına ilişkin savunmalara ilişkin öğretideki görüşler ve Yargıtay uygulaması..... 236
  - ii. Çalışmada benimsenen görüş ..... 238
- b. Senede bağlı alacakların devri halinde devir zinciri ile temel ilişkideki faturanın uyumlu olması zorunluluğu ..... 240

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### §5. BORÇLUNUN ALACAĞIN DEVRİ SÖZLEŞMENİN GEÇERSİZ OLMASI İLE BAĞLANTILI SAVUNMALARI

- I. BORÇLUNUN DEVİR SÖZLEŞMESİYLE BAĞLANTILI SAVUNMALARININ TEMELİ: ALACAĞIN KİME AİT OLDUĞUNUN TESPİTİ..... 243
  - A. BORÇLU AÇISINDAN DEVRİN VARLIĞINI VE GEÇERLİLİĞİNİ ARAŞTIRMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE İLİŞKİN BENİMSENECEK TEMEL YAKLAŞIM..... 243
  - B. DEVRALANIN ALACAĞIN DEVRİNİ İSPATLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE ALACAKLI OLARAK YETKİLERİNİ KULLANMASINA ETKİSİ ..... 244
  - C. ALACAĞIN DEVRİNİN GEÇERLİ OLARAK GERÇEKLEŞMEDİĞİNE VEYA HÜKÜM İFADE ETMEDİĞİNE İLİŞKİN SAVUNMALAR..... 248
    - 1. Çalışmada Kabul Edilen Kural: İyiniyetli Borçlunun Devir Sözleşmesinden Açıkça Anlaşılan veya Kanun Gereği Bilmesi Gereken Hükümsüzlük Sebeplerini İleri Sürmesi ..... 248
    - 2. Geçersizliğin Alacağın Devri Sözleşmesinden Prima Facie Anlaşılamaması Halinde Bu Durumun

|                                                          |            |
|----------------------------------------------------------|------------|
| Borçlunun Devrin Geçerliliğini Değerlendirme             |            |
| Zorunluluğuna Etkisi.....                                | 249        |
| a. İrade sakatlığı halleri açısından.....                | 249        |
| <b>b. Ahlaka aykırılık ve kişilik hakkına aykırılık</b>  |            |
| <b>    açısından.....</b>                                | <b>250</b> |
| <b>II. ALACAĞIN DEVRİ VAADİNE İLİŞKİN</b>                |            |
| <b>    SAVUNMALARIN İLERİ SÜRÜLEBİLİRLİĞİ.....</b>       | <b>252</b> |
| <b>A. SEBEBE BAĞLILIK VE SOYUTLUK</b>                    |            |
| <b>    TARTIŞMASININ BORÇLUYA ETKİSİ.....</b>            | <b>252</b> |
| 1. Soyutluk Görüşü Kabul Edildiğinde Borçlunun           |            |
| Durumu.....                                              | 252        |
| 2. Sebebe Bağlılık Görüşü Kabul Edildiğinde              |            |
| Borçlunun Durumu .....                                   | 253        |
| a. Genel olarak.....                                     | 253        |
| b. Sebebe bağlılık görüşünün borçlu aleyhine doğan       |            |
| sonuçlarının engellenmesine yönelik görüşler .....       | 254        |
| <b>B. DEVİR SÖZLEŞMESİ İLE DEVİR VAADİ ARASINDA</b>      |            |
| <b>    SÖZLEŞMESEL BİR BAĞLANTI KURULMASININ</b>         |            |
| <b>    BORÇLUYA ETKİSİ .....</b>                         | <b>254</b> |
| 1. Devir Sözleşmesinin Geçerliliğinin Devir Vaadine      |            |
| Bağlanması Halinde Borçlunun Durumu.....                 | 254        |
| 2. Alacağın Devri Vaadinin Amacının Gerçekleşip          |            |
| Gerçekleşmediğine İlişkinin Kayıtların Borçlu            |            |
| Tarafından İleri Sürülebilirliği .....                   | 256        |
| <b>III. DEVİR SÖZLEŞMESİNİ ETKİLEYEN BAZI ÖZEL</b>       |            |
| <b>    GEÇERSİZLİK DURUMLARININ BORÇLUYA ETKİSİ.....</b> | <b>257</b> |
| <b>A. DEVİR ENGELİNE RAĞMEN GERÇEKLEŞTİRİLEN</b>         |            |
| <b>    ALACAĞIN DEVRİ HALİNDE SAVUNMALAR.....</b>        | <b>257</b> |
| 1. Kanundan Doğan Bir Devir Engelinin Bulunması          |            |
| Halinde.....                                             | 257        |
| 2. Hukuki İlişkinin Doğasından Kaynaklanan Bir Devir     |            |
| Engelinin Bulunması Halinde.....                         | 258        |

|                                                                                                                                                 |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 3. Sözleşmeden Doğan Bir Devir Engelinin ( <i>pactum de non cedendo</i> ) Bulunması Halinde .....                                               | 260 |
| a. Sözleşmesel devir engelinin <i>erga omnes</i> etki doğurması .....                                                                           | 260 |
| b. Borçlunun devre onay vermesi ile devrin geçerli hale gelmesi .....                                                                           | 262 |
| c. Borçlunun devre onay vermesi ile ilgili sorunlar.....                                                                                        | 263 |
| i. Borçlunun onayının zamansal etkisi.....                                                                                                      | 263 |
| ii. Çoklu devirlerde borçlunun alacaklı tercihi sorunu.....                                                                                     | 264 |
| 4. Bazı Özel Devir Halleri .....                                                                                                                | 265 |
| a. Yargıtay uygulamasına ve URDG 758'e göre banka teminat mektuplarından doğan alacağın devrine ilişkin sınırlamalar .....                      | 265 |
| b. Varlık yönetim şirketlerine ilişkin devir sınırlamaları.....                                                                                 | 267 |
| B. ALACAĞIN DEVRİNİN TASARRUFUN İPTALİ DAVASINA KONU OLMASI HALİNDE İPTAL KARARININ BORÇLUYA ETKİSİ .....                                       | 268 |
| 1. Alacağın Devrinin Tasarrufun İptali Davasına Konu Olması .....                                                                               | 268 |
| 2. Tasarrufun İptali Davasına İlişkin Yargılamanın ve Verilecek Hükmün Borçluya Etkisi.....                                                     | 271 |
| a. Alacağın ifasından önce.....                                                                                                                 | 271 |
| b. Alacağın ifasından sonra .....                                                                                                               | 272 |
| C. DEVREDENİN TASARRUF YETKİSİ EKSİKLİĞİNE İLİŞKİN SAVUNMALAR.....                                                                              | 273 |
| 1. Müflis Alacaklının Yaptığı Devirler ve Özellikle Gelecekte Doğacak Alacakların Devri Bakımından Alacaklının İflasının Etkisi.....            | 274 |
| 2. Haciz ile Sınırlanan Alacağın Devrine Etkisi .....                                                                                           | 276 |
| 3. Konkordato Mühleti Verilen Alacaklının Yaptığı Devirler ve Özellikle Konkordato Mühleti İçinde Doğan Müstakbel Alacakların Devri Sorunu..... | 277 |

---

|                                                                                                                                                  |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| a. Konkordato mühletinin tasarruf yetkisine etkisi .....                                                                                         | 277 |
| b. Konkordato mühletinin verilmesinden sonra<br>doğan alacakların devrine ilişkin İİK m. 294/6.....                                              | 278 |
| i. İİK m. 294/6'nın uygulama alanına giren<br>alacaklar.....                                                                                     | 279 |
| ii. İİK m. 294/6'da düzenlenen hükümsüzlük türü.                                                                                                 | 280 |
| SONUÇ VE DEĞERLENDİRME .....                                                                                                                     | 283 |
| § 1. Alacağın Devrinin Kuramsal Yapısına Genel Bakış .....                                                                                       | 284 |
| § 2. Alacağın Devrinin Alacak Hakkının Kapsamına Etkisi .....                                                                                    | 286 |
| § 3. Borçlunun Korunması İlkesi Işığında Alacağın Devrinin<br>Borçlunun Hukuki Durumuna Etkisine İlişkin Genel Kurallar<br>(TBK m. 186–188)..... | 288 |
| § 4. Borçlunun Temel İlişkiden ve Alacaklının Şahsından Doğan<br>Savunmaları.....                                                                | 294 |
| § 5. Borçlunun Alacağın Devri Sözleşmenin Geçersiz Olması ile<br>Bağlantılı Savunmaları.....                                                     | 296 |
| KAYNAKÇA.....                                                                                                                                    | 299 |